

ЖУМАНИЁЗ ЖАББОРОВ

ЧЎЛ ЧАҚМОҒИ

Уч парда, тўққиз кўринишли лирик-драматик опера
либреттоси

*Қарши чўлини обод қилиш учун
курашган илк қаҳрамонлар хоти-
расига бағишланади.*

ҚАТНАШАДИЛАР

- А н з у р а. Комсомол қиз, 20 ёшларда.
Ш е р м а т. Отаси, 50 ёшларда.
М а н з у р а. Онаси, 45 ёшларда.
Б о т и р. Қайлиғи, 22 ёшларда.
Қ о д и р. Ботирнинг отаси, 50 ёшларда.
М у а л л и м. 40 ёшларда.
А ш у р. Талабалардан бири, 20 ёшларда.
Т ў р а б е к. Бой, 55 ёшларда.
М ў м и н х ў ж а. Қишлоқ домласи, Тўрабекка яқин киши, 60
ёшларда.
А с а д ў ғ р и.
Б а х ш и.
Ч о л.
К а м п и р.
- Қ и ш л о қ а ҳ л и: ёшлар, кексалар, йигитлар. Воқеа
Қашқадарё қишлоқларидан бирида, йигирманчи йилларнинг ўр-
таларида содир бўлади.

БИРИНЧИ КЎРИНИШ

БИРИНЧИ ПАРДА

Жанговар комсомол қўшиғи янграйди. Кетмон, бел, хаскаш кўтарган йигит-қизлар ишдан қайтаптилар.

Комсомол қўшиғи

Курашда ҳам меҳнатда
Сенга боқур бахт, иқбол,
Ғалаба сари, олға!
Олға, шонли комсомол.

Н а қ о р а т

Яша, ботир комсомол,
Яша, моҳир комсомол,
Улуғ Ленин авлоди —
Мард, баҳодир комсомол.

Йигитлар ва қизлар Анзура билан хайрлашиб, чап томонга кириб кетадилар. Анзура ёлғиз, қўлтиғида китоблар, уларни кузатади ва «Хайр, қизлар, хайр, йигитлар, эртагача хайр!» деб хитоб қилади. «Хайр!» деган жавоб товушлари эшитилади.

А с а д

Тўхта!

Анзура орқага тисарилади.

Бунча қўрқма.

Бу мен — Асадман.

Қайси гўрдан келяпсан, шайтон?..

Яширсанг ҳам билиб турибман,

Комсомоллар мажлиси бўлди.

А н з у р а

Топдинг. Шундай.

Йўлимни тўсма.

А с а д

Қўлга хино,

Қошингга ўсма —

Қўйиб уйда ўтирмайсанми?

Ҳо, шаллақи!

А н з у р а

Бу менинг ишим...

А с а д

Ўзбошимча бўлма бунчалик,

Йўқ деб менинг терговчи кишим.

А с а д

Хўп, жонидан хўп бўлади, хўп.
Фақат айт-чи, яна нечта қиз
Изминг тутиб, бўлди изма-из.

А н з у р а

Бу ҳар кимнинг ўз виждон иши.

А с а д

Виждон иши?

А н з у р а

Сенга ҳисоб бермас ҳеч киши.

А с а д

Ҳеч киши?!
Йўқ, ҳисобнинг пайтига етдинг.

А н з у р а

Сенлар!

А с а д

Сен эл-юртни шармисор этдинг,

А н з у р а

Сенлар!

А . . . .

А н з у р а

Навбат уларга!

А с а д

Ялангоёқ бўлдими раҳбар?!

А н з у р а

Даврон бизларга!

А с а д

Мен чўрткесар машҳур Асадман!

(Пичоқни кўрсатади.)

А н з у р а

Биламан!

Ҳа, Биламан, жонсиз жасадсан.

А с а д

Сўнги марта айтаётирман:

А н з у р а

Эшитяпман!

А с а д

Ё ўлимни.

А н з у р а

А с а д

Ё ҳаётни де.

А н з у р а

Эшитяпман!

А с а д

Вақт борида бу йўлингдан қайт!

А н з у р а

Бу тушингни сувга бориб айт!

Кескин чиқиб кетади. Асад пичоқ ушлаган қўлини баланд кў-
тарганча тош қотади.

Парда.

ИККИНЧИ КЎРИНИШ

Шермат аканинг чорбоғи. Шом пайти. Пастак, аммо бежиримгина
уй олидидаги супа атрофи гуллар билан зийнатланган. Ҳовли су-
пуриб, гулларга сув сепаётган А н з у р а Ботирни эслайди.

А н з у р а

Қайда қолди экан Ботирим,
Мажлизда ҳам кўринмади-я.
Бугун ҳам бир хабар олмади,
Соғиндингми, эй телба кўнгил?

А р и я

Кўзларим зордир йўлида, нега келмас ул йигит,
Кўзлари — тонг юлдузимдир, сўзалари — булбул

Кўрганимда тонг каби равшан бўлур шомим менинг.

Ўт бўлиб ёнди вужудим, интизорман, найлайн,
Дилдаги дардимни ёрга келса изҳор айлайн.

Эй, кўнгил, ишқ оташида ўртанурсан бунчалар,
Худди сендек лоларанг бўлмиш бугун гул-ғунчалар.

Кўча эшиги томонидан келаётган эркак товушини эшитиб, ўзини
ичкарироқ олиб, паналаб туради. Ш е р м а т а к а в а Қ о д и р
а к а изма-из гаплашиб киришаркан, Шермат ака, ичкари томон
хитоб қилади.

Ш е р м а т

Чойдан келтир, ўғлим Эрматвой...
Замон нотинч... аламзадалар
Сира тинчлик бермаяптилар,
Ҳаловат йўқ ҳатто уйқуда...
Сиз шошириб қўйдингиз, қуда.

Қ о д и р

Ҳей, қудажон, қизиқсиз жуда,
Шунинг учун тўйни барвақтроқ
Ўтказсак дейман.

Ш е р м а т

Қайси муҳлат сиз учун маъқул?

Қ о д и р

А н з у р а

(ҳаяжон билан)

Юрак, бунча безовта бўлма,
Ёрим учун фидодир жоним.

Э р м а т ч о й ва дастурхон олиб киради.

Ш е р м а т

Қуда, уйдан бир хабар олай.

Қ о д и р

Йўғ-эй, энди мен кета қолай.

Ш е р м а т

Йўқ, бир лаҳза сабр қилгайсиз.

Шу пайт саҳна қоронгилашиб, иккинчи лавҳа намоён бўлади: Кичик бир уй. Токчада лампа чироқ ёнмоқда. Бу ерда омонат дарсхона, деворга доска ҳам қоқилган. Унга яқин ёшлар ерда ўтирибдилар. Саводсизликни битириш курсида м у а л л и м машгулот ўтказмоқда. Доскада: «Мен кооперативга кираман», «Мен комсомол бўламан» деган сўзлар ёзилган.

М у а л л и м

Шу сўзларни тўғри ёзинглар,
Эрта дарсда бир-бир сўрайман.

Ҳ а м м а

Муаллим

Езиб бўлдингларми?

Ҳамма

Ҳа, бўлдик.

Муаллим

Шунинг билан машғулот тамом.

Ҳамма

Раҳмат.

Уринларидан қўзғала бошлайдилар. Шу пайт Ашур киради.

Ашур

Рухсат беринг, муаллим.

Муаллим

Марҳамат, Ашуржон, тинчликми?

Ашур

Анзуранинг йўлини кеча —
Асад ўғри тўсибди ногоҳ,
Пичоқ билан қўрқитибди у.

Ҳамма

Асад ўғри! Вой, лаънат,

- Lituz.com

Elektron kitoblar

**To'liq qismini Shu tugmani
bosish orqali sotib oling!**